

Є.О. Неведомська, Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)

Взаємозалежність між конституцією тіла людини, її темпераментом та інтроверсією-екстраверсією

Актуальність дослідження. Дослідники з давнини намагалися об'єднати людей за спільними ознаками в окремі групи – типи конституції. Конституція (від лат *constitution* – побудова, будова тіла) – це сукупність морфологічних і функціональних особливостей організму, що склалася на основі спадкової програми під дією чинників середовища [3]. Класифікації базувалися на різних принципах: морфологічних (Аристотель, К. Сіго), морфо-функціональних (М.В. Чорноручський), гуморальних (Гіппократ), анатомо-психічних (Е. Кречмер), ембріонального розвитку (В. Шелдон), психофізичних (К. Конрад) тощо.

Під впливом антропологів, які звернули увагу на відмінності у будові тіла, і психіатрів, що дослідили індивідуальні відмінності в схильності до психічних захворювань, на межі XIX і XX ст. сформувалася концепція, згідно з якою існує зв'язок між статурою (будовою тіла) людини і властивостями особистості. Проте, сучасна психологія не має жодних обґрунтованих даних про те, що психічні особливості людини залежать від будови тіла, форми черепа, конфігурації обличчя, кольору волосся і шкіри, довжини кінцівок тощо. З огляду на це, в даній роботі ми спробуємо з'ясувати чи існує якийсь зв'язок між конституцією тіла та темпераментом і інтроверсією-екстраверсією, чи може психолог за зовнішнім виглядом клієнта приблизно окреслити деякі особливості його характеру.

Метою нашого дослідження є виявлення взаємозалежності між конституцією тіла людини, її темпераментом та інтроверсією-екстраверсією.

Завданнями дослідження є: 1) за літературними джерелами ознайомитися з поняттями про конституцію тіла людини, темперамент, інтроверсію та екстраверсію; з'ясувати на чому базуються класифікації конституції тіла, видів темпераменту; 2) за спеціальними методиками

визначити тип конституції тіла, темперамент та інтроверсію-екстраверсію студентів – практичних психологів; 3) на основі експериментального дослідження встановити, чи є взаємозалежність між конституцією тіла людини, її темпераментом та інтроверсією-екстраверсією; 4) зробити висновки на основі одержаних результатів.

Здійснене нами дослідження проводилось в Інституті психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

На початку проведення експерименту ми застосували соматоскопічний метод, який полягав у тому, щоб студенти, охоплені експериментальним дослідженням, за загальним оглядом свого тіла встановили свій конституційний тип [3]. Перед цим студенти опанували характеристику конституційних типів за М.В. Чорноруцьким.

Для уникнення суб'єктивізму під час визначення індивідуального конституційного типу студентам було запропоновано застосувати соматометричний метод, який полягав у вимірюванні свого зросту (у см), маси тіла (у кг), окружності грудної клітки (у см). Ці параметри були використані для обчислення індексу Пін'є. Завдяки одержаному індексу Пін'є ми змогли оцінити правильність встановлення за соматоскопічним методом конституційного типу кожного досліджуваного.

Надалі ми застосували класичні методики для встановлення типу темпераменту [1] та інтроверсії або екстраверсії [2].

Експериментальним дослідженням було охоплено 39 студентів – практичних психологів IV курсу. Серед студентів, що брали участь в дослідженні: 36 осіб жіночої статі (92%) і 3 (8%) - чоловічої. Більшість охоплених студентів двадцятирічні (95%).

Проведений експеримент дав змогу дійти до **висновків**:

1. За конституційним типом переважна більшість досліджуваних є нормостеніками.
2. За типами темпераменту більшість студентів є холериками і сангвініками, а меншість - флегматиками і меланхоліками.

3. Більшість студентів є екстравертами.
4. Серед студентів різного конституційного типу зустрічаються всі типи темпераменту.
5. Серед тих, хто має астенічний тип будови тіла, майже рівномірно розподілені усі типи темпераменту. Тим, кому властивий нормостенічний тип будови тіла, у більшій мірі притаманні холеричний і сангвінічний типи темпераменту. Представникам гіперстенічного типу будови тіла властивий переважно сангвінічний темперамент.
6. Серед тих, хто має астенічний тип будови тіла, рівномірно зустрічаються як інтроверти, так і екстраверти. Тим, кому властивий нормостенічний і гіперстенічний типи будови тіла, переважно екстраверти.
7. Усі флегматики і меланхоліки, не залежно від конституційного типу, є інтровертами.
8. Усі сангвініки і холерики, не залежно від конституційного типу, є екстравертами.

Таким чином, у результаті експериментального дослідження виявлено взаємозалежності:

- між конституцією тіла людини та її темпераментом;
- між конституцією тіла людини та інтроверсією-екстраверсією;
- між типами темпераменту та інтроверсією-екстраверсією.

При врахуванні психологом цих зв'язків вже при першій зустрічі з клієнтом можна зробити гіпотетичні передбачення щодо особливостей його психічної діяльності, що дасть можливість зробити процес діагностики та консультування більш ефективним.

Список використаних джерел

1. Батаршев А.В. Диагностика темперамента и характера. – СПб.: Питер, 2006. – 368 с.
2. Леонгард К. Акцентуированные личности. – Ростов н/Дону: Феникс, 2000. – 544 с.
3. Неведомська Є.О., Маруненко І.М. Антропология: практикум для студ. вищ. навч. закл. – К.: КУ ім. Бориса Грінченка, 2012. – 48 с.